

Vooruitzine

Magazine van de Groene Kennis Coöperatie: een blik op 2011 - 2015

**Zaaien om
te oogsten...**

Doe mee met de GKC!

Kijk op www.magazine.gkc.nl

Kennis maken in
programma's en projecten

Interactie tussen onderwijs
en praktijk versterken

Studenten denken in mogelijkheden

Al het goede komt in drievoud

Natuurbeschermingsorganisaties staan voor een grote nieuwe uitdaging. De overheid trekt zich terug en moet bezuinigen. Daardoor moet natuur- en landschapsontwikkeling meer dan ooit concurreren met andere vormen van landgebruik. Om voldoende draagvlak te krijgen voor natuur is het daarom niet meer genoeg om alleen naar soorten en habitats te kijken. Naast ecologische moeten ook economische en sociale afwegingen gemaakt worden. Die zijn bepalend voor de manier waarop het landschap wordt beleefd en gewaardeerd. De landschapsbeheerder van vandaag is daar onvoldoende op voorbereid. De beheerder van de toekomst moet beschikken over geïntegreerde kennis en handelingsperspectieven vanuit het ecologische, cultuurhistorische en economische kennisdomein en moet deze op een interactieve manier kunnen inzetten.

Om dit te bereiken zijn bij Hogeschool Van Hall Larenstein Velp drie Groene Pluslectoren in deeltijd benoemd. Deze zijn elk gespecialiseerd in een ander aspect van natuur- en landschapsbeheer: milieu-econoom Martijn van der Heide, ecooloog John Janssen en sociaal wetenschapper Derk-Jan Stobbelaar. Het lectoraat Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer streeft naar een bredere visie op natuurbeheer, waarbij de ecologische waarden van natuur samenhangen met de geschiedenis van het landschap en met de economische mogelijkheden voor behoud, beheer en ontwikkeling daarvan.

De kennis en visie van het lectoraat een bredere inbedding geven in het groene onderwijs, is het motief achter het Kigo-project 'Landschapsbeheerder van de toekomst'. In dit project wordt ingezet op kennisontwikkeling, kennisdoorstroming en inbedding van nieuwe inzichten rondom natuur en landschapsbeheer in het hbo en mbo. De kennisdoorstroming vindt in twee richtingen plaats: vanuit universiteit via hogeschool/mbo naar studenten en werkveld en vanuit het werkveld naar studenten en hogescholen.

Vraagstukken verbinden in theorie en praktijk

In het project wordt ingezet op versterking van het natuur- en landschapcurriculum van mbo en hbo, verbeterde doorstroming van mbo naar hbo en meer samenwerking met het werkveld en de universiteiten. De kennis en vaardigheden van studenten zullen hierdoor straks beter aansluiten op de maatschappelijke vraag.

vlnr: Van der Heide, Stobbelaar, Janssen

Aan het woord

Derk-Jan Stobbelaar en Martijn van der Heide, *lectoren Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer, Hogeschool Van Hall Larenstein, Velp*

“Integreren van belangen door het integreren van disciplines”

Derk-Jan Stobbelaar: “Het lectoraat is gestart vanuit het inzicht dat er nieuwe economische dragers en andere vormen van legitimiteit voor natuurbeheer moeten komen.” Martijn van der Heide: “Wij zijn met z'n drieën omdat we natuurbeheer vanuit verschillende aanvliegroutes willen aanpakken en combineren.” Om de kennis en visie van het lectoraat breder uit te dragen, heeft het ook zijn eigen Kigo-project. Stobbelaar: “Het project ‘Landschapsbeheerder van de toekomst’ is bedoeld om dat wat wij ontwikkelen niet alleen beschikbaar te maken voor Van Hall Larenstein, maar ook voor AOC Oost, Helicon Opleidingen en CAH Almere.” Van der Heide: “In dit project doen onze studenten praktijkgericht onderzoek in de regio Montferland. Samen met Natuurmonumenten hebben we een onderzoeksprogramma opgesteld. De centrale vraag is hoe Natuurmonumenten Montferland toekomstbestendig kan maken in een tijd van bezuinigingen. Bovendien werd natuurbeheer van oudsher nogal technocratisch naar eigen inzicht ingevuld, zonder andere stakeholders hierbij te betrekken. Natuurmonumenten wil hierin nu een omslag maken en voortaan de mensen uit de omgeving en de recreanten meer bij natuur- en landschapsbescherming betrekken. Op die manier worden kosten vermeden, neemt het draagvlak toe en profiteert de natuur.” Van der Heide: “Het project heet ‘Landschapsbeheerder van de toekomst’ omdat wij ons richten op de student die moet leren om te gaan met kwesties van de toekomst. We willen ze bijbrengen natuur en beheer breder te zien dan alleen ecologisch. Dat ze ook kansen zien in tijden van bezuiniging en crisis. Daarnaast willen we ze ook laten inzien dat ecologische aspecten niet tegengesteld zijn aan economische, sociale en cultuurhistorische.” Stobbelaar: “De term geïntegreerd in de naam van ons lectoraat staat voor zowel het integreren van verschillende belangen als het integreren van de vakgebieden die je bij dat proces nodig hebt.”

Aan het woord

Maxime van der Heiden, *studente Bos en Natuurbeheer Van Hall Larenstein Velp*

“Hier draag je echt iets bij aan een organisatie”

Een van de studenten die heeft bijgedragen aan de activiteiten in Montferland, is Maxime van der Heiden. “Ik heb voor mijn major Natuur- en landschapstechniek een beheerplan geschreven voor kruidenrijke akkers. Voor het project moesten we bodemonderzoeken laten uitvoeren en luchtfoto's opvragen bij het Kadaster om te kijken wat de cultuurhistorie van het landschap was. Natuurmonumenten vindt het zelf heel interessant hoe het vroeger was en wil hier ook iets mee doen voor de beleving van recreanten. Daar hebben we het beheerplan voor geschreven, met inbegrip van cultuurhistorie en traditionele landbouwmethoden. Bij Natuurmonumenten waren ze heel blij met het resultaat, omdat het ze meer inzicht gaf in de historie van het gebied.” “Het leuke vond ik dat het een serieus project was voor een organisatie. Andere projecten waren vaak opgezet door docenten. Je moest het inleveren en dat was het dan. Hier draag je echt iets bij.”

Lectoraat Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer en project ‘Landschapsbeheerder van de toekomst’

Al het goede komt in drievoud

Aan het woord

Robert Ketelaar, *stafmedewerker ecologie regio Gelderland, Natuurmonumenten*

“De natuur, de mens en de lokale economie weer met elkaar in verbinding brengen”

“Wij zijn gaan samenwerken om een moderne invulling te zoeken voor onze fraaie, oude cultuurlandschappen. Wij willen het traditionele natuurbeheer zo aanpassen dat de natuur, de mens en de lokale economie weer met elkaar in verbinding komen. Cultuurlandschappen zijn ontstaan door menselijk gebruik. Daarbij kun je denken aan bosbouw, landbouw, wonen en aan esthetiek in bijvoorbeeld landgoederen. Als gevolg van de grote variatie aan bodems, reliëf en waterhuishouding in Nederland, zijn in honderden jaren karakteristieke, streekeigen landschappen ontstaan, waar mensen zich thuis voelen. Echter, door grootschalige landbouw, intensivering en ruilverkaveling, zijn grote delen hiervan verloren gegaan. Het landschap dat bewaard is gebleven bij Natuurmonumenten, heeft iets museaals gekregen. Het wordt netjes beheerd en mensen komen er graag om te wandelen, maar er is niet langer sprake van een duurzame verbinding tussen natuur, mens en economie.”

“Als je de betrokkenheid van mensen vergroot, neemt het draagvlak toe om er geld in te steken. Dan kun je nieuwe markten aanboren, van streekproducten tot landschapsfondsen. Daarmee krijg je meer duurzaamheid in beheer, omdat je minder afhankelijk wordt van geld van de overheid. Dat biedt mogelijkheden om de afkalving van de natuur in deze landschappen af te remmen. Veel bijzondere soorten gaan achteruit omdat er nog maar één economische drager aanwezig is; de intensieve landbouw. Daardoor zie je dat landschappen cultuurhistorisch nog gaaf zijn, maar dat de vulling schaars geworden is. Dan denk ik niet alleen aan zeldzame soorten flora en fauna, maar ook aan vogelgezang, fladderende vlinders en vochtige graslandjes met pinksterbloemen.”

“De combinatie van Natuurmonumenten en het lectoraat is ideaal. Wij hebben meerdere mooie proeftuinen en de wens om natuur, mens en economie te verbinden. Vanuit Van Hall Larenstein komen kennis en werkpotentieel; studenten die afstudeerprojecten uitvoeren.”

Landschap-beheerder van de toekomst

Projectinformatie

Lectoraat Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer
Kigo-project ‘Landschapsbeheerder van de toekomst’ (programma-onderdeel van het GKC-programma Natuur en Landschap)

Betrokken onderwijsinstellingen

Hogeschool Van Hall Larenstein, Rijksuniversiteit Groningen, Wageningen UR, Radboud Universiteit Nijmegen, CAH Dronten, Helicon Opleidingen Velp en AOC Oost

Overige partners

Natuurmonumenten

Mede mogelijk gemaakt door

Subsidie Groene Plus Lectoraten
Subsidie Regeling Kennis en innovatie groen onderwijs (Kigo) 2010 (Ministerie EL&I)
Subsidie Prins Bernhard Fonds
Gegevensautoriteit Natuur
Rijksuniversiteit Groningen

Projectperiode

Lectoraat: 2010-2014
Project: 2010-2012

Contact

Derk-Jan Stobbelaar
T 026-3695536
E Derk-Jan.Stobbelaar@wur.nl

Meer informatie

www.natuurmonumenten.nl

www.groenkennisnet.nl >
Projecten > Natuur en Landschap
> De Landschapsbeheerder van de toekomst